

**PLAN POZYSKANIA
NIERUCHOMOŚCI I PRZESIEDLEŃ**

RAPORT KOŃCOWY
z realizacji działań
wskazanych w PPNiP

KONTRAKT NA ROBOTY 3D.1

*Program dla Sanu. Bierna
ochrona przeciwpowodziowa
w zlewni Sanu.*

**PROJEKT OCHRONY
PRZECIWPOWODZIOWEJ
W DORZECZU ODRY I WISŁY**

RAPORT KOŃCOWY DOT. REALIZACJI DZIAŁAŃ WSKAZANYCH W PLANIE POZYSKANIA NIERUCHOMOŚCI I PRZESIEDLEŃ

WERSJA KOŃCOWA

PROJEKT OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ W DORZECZU ODRY I WISŁY

RAPORT KOŃCOWY DOT. PLANU POZYSKANIA NIERUCHOMOŚCI I PRZESIEDLEŃ JEST PRZYGOTOWANY DLA KONTRAKTU NA ROBOTY WDRAŻANEGO PRZEZ PAŃSTWOWE GOSPODARSTWO WODNE WODY POLSKIE - REGIONALNY ZARZĄD GOSPODARKI WODNEJ W RZESZOWIE.

KOMPONENT 3:
OCHRONA PRZED POWODZIĄ GÓRNEJ WISŁY

PODKOMPONENT 3D:
Bierna i czynna ochrona w zlewni Sanu

KONTRAKT NA ROBOTY 3D.1:
Program dla Sanu. Bierna ochrona przeciwpowodziowa w zlewni Sanu.

WYDANIE	DATA	AUTORZY	SPRAWDZAJĄCY	APROBATA KLIENTA	OPIS
1	14.12.2021	Marta Rak	Adrianna Siemionek - Ryszkowska	16.12.2021	

JEDNOSTKA WDRAŻANIA PROJEKTU:

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie reprezentowane przez
Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie
z siedzibą przy ul. Hanasiewicza 17B, 35-103 Rzeszów

DOKUMENT OPRACOWANY PRZEZ:

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie
Jednostkę Realizującą Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły
Konsultanta wsparcia technicznego AECOM Polska Sp. z o.o.

**PROJEKT OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ
W DORZECZU ODRY I WISŁY WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ:**

Bank Światowy, Umowa pożyczki nr 8524 PL
Bank Rozwoju Rady Europy, Umowa Ramowa Pożyczki Nr LD 1866
Fundusz Spójności Unii Europejskiej (POLiŚ 2014 - 2020) (nie dotyczy Kontraktu 3D.1)
Budżet Państwa

Spis treści

1. WPROWADZENIE	6
2. PODSUMOWANIE GŁÓWNYCH DZIAŁAŃ ZREALIZOWANYCH NA KONTRAKCIE.....	10
2.1. Przegląd celu Projektu	10
2.2. Zmiany prawne dotyczące statusu Inwestora	10
2.3. Informacja o podjętych czynnościach administracyjnych Inwestora i czynnościach cywilnoprawnych Wykonawcy, uzyskanych decyzjach i stanie ich realizacji	11
2.4. Opracowanie i przyjęcie do realizacji Planu Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń	15
2.5. Podsumowanie działań związanych z wypłatą odszkodowań	17
2.6. Zakres zrealizowanych robót.....	22
2.7. Liczba osób, która odniosła korzyści z realizacji Kontraktu	28
3. ZASADY WDRAŻANIA PPNiP PRZESTRZEGANE W TRAKCIE REALIZACJI KONTRAKTU.....	29
3.1. Zminimalizowanie powierzchni podlegających zajęciu	29
3.2. Zminimalizowanie oddziaływań na etapie prowadzenia robót budowlanych	30
3.3. Zminimalizowanie oddziaływań poprzez informowanie stron o ich uprawnieniach	30
3.4. Zminimalizowanie oddziaływań poprzez działania organizacyjne	31
3.5. Zminimalizowanie oddziaływań poprzez działania formalno-prawne	32
4. KONSULTACJE SPOŁECZNE	32
5. MECHANIZM ZGŁASZANIA SKARG I WNIOSKÓW	35
6. PODSUMOWANIE	36
7. ZAŁĄCZNIKI	39

Wykaz skrótów używanych w niniejszym opracowaniu

Nazwa	Opis
Bank Światowy (BŚ)	Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (MBOiR) (ang. <i>International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)</i>)
BKP	Biuro Koordynacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły
BRRE	Bank Rozwoju Rady Europy (ang. <i>Council of Europe Development Bank (CEB)</i>)
Inżynier - Konsultant	AECOM Polska Sp. z o.o.
JRP	Jednostka Realizująca Projekt – wyodrębniona w ramach JWP komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację Projektu
JWP/Zamawiający/ Inwestor <i>(do dn. 31 grudnia 2017 r.)</i>	Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie
JWP/Zamawiający/ Inwestor <i>(od dn. 1 stycznia 2018 r.)</i>	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie/ Jednostka Wdrażania Projektu OPDOW
Kontrakt /Zadanie	Kontrakt na roboty 3D.1 Program dla Sanu. Bierna ochrona przeciwpowodziowa w zlewni Sanu.
LARAP lub PPNiP	Plan Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń (ang. <i>Land Acquisition & Resettlement Action Plan</i>)
LARPF	Ramowy Plan Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń (ang. <i>Land Acquisition & Resettlement Policy Framework</i>)
OP 4.12	Polityka Operacyjna zawierająca główne zasady i procedury będące podstawą podejścia BŚ do przymusowych przesiedleń związanych z projektami inwestycyjnymi
PAP	Osoby dotknięte skutkami realizacji Projektu (ang. <i>Project Affected Persons</i>)
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PNRI	Pozwolenie na Realizację Inwestycji
Projekt/POPDOW	Projekt ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry i Wisły
PZMiUW	Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie
Wykonawca	Firma/osoba prawna realizująca Kontrakt na roboty 3D.1
Specustawa przeciwpowodziowa	Ustawa z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 484 z późn. zm.)
Specdecyzja	Decyzja o pozwoleniu na realizację inwestycji (PNRI) wydana na podstawie Specustawy przeciwpowodziowej

1. WPROWADZENIE

Przygotowany, zgodnie z wymogami zapisów *Podręcznika Operacyjnego Projektu* oraz *Ramowego dokumentu dotyczącego Przesiedleń i Pozyskania Nieruchomości*¹, Raport Końcowy z wdrożenia Planu Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń (PPNiP) ma na celu udokumentowanie procesu pozyskania nieruchomości i ocenę, czy spełnia on wymagania OP 4.12 lub czy są jakieś luki, które muszą jeszcze zostać wypełnione.

Zgodnie z założeniami przyjętymi w Planie Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń ocena ex-post przeprowadzona została w okresie około sześciu miesięcy po całkowitym wdrożeniu PPNiP i potwierdza, że jego cele zostały spełnione i odpowiednio udokumentowane. Stwierdza się, że wszystkie działania opisane w PPNiP zostały wprowadzone oraz, że każda jednostka, na którą oddziałuje przedsięwzięcie (rodzina, pojedyncze osoby, podmioty publiczne) uzyskali kompensację (odszkodowanie) i ich poziom życia poprawił się lub przynajmniej został odtworzony.

W niniejszym Raporcie przedstawiono więc sprawozdanie z realizacji działań zaplanowanych w PPNiP dla *Kontraktu na roboty 3D.1 Program dla Sanu. Bierna ochrona przeciwpowodziowa w zlewni Sanu* zrealizowanego w ramach *Projektu ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry i Wisły (POPDOW)*, współfinansowanego przez Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (Bank Światowy lub BŚ), Bank Rozwoju Rady Europy (BRRE) oraz Budżet Państwa.

Zadanie to zrealizowano na terenie dwóch gmin województwa podkarpackiego: gminy Gorzyce (powiat tarnobrzeski) oraz gminy Zaleszany (powiat stalowowolski). Polegało ono na rozbudowie lewego wału przeciwpowodziowego rzeki San na odcinku w km 0+000 ÷ 4+445 wraz z obiektami związanymi z nim funkcjonalnie.

Lokalizację Zadania przedstawiono na poglądowym załączniku graficznym (Załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu).

Kluczowe daty realizacji Kontraktu:

Data podpisania umowy:	31.12.2019 r.
Data przekazania placu budowy:	09.01.2020 r.
Data rozpoczęcia Robót:	09.01.2020 r.
Data zakończenia Robót:	18.12.2020 r.
Data zakończenia Okresu Gwarancji Jakości i Rękojmi:	18.12.2025 r.

Zakres zrealizowanego Zadania:

- rozbudowa wału w formie nasypu ziemnego na odcinkach km 0+000 ÷ 2+960 i 3+440 ÷ 4+445 (w km 2+955 ÷ 2+960 oraz 3+435 ÷ 3+445 nasyp ziemny wraz z murem oporowym), do parametrów: podwyższenie poziomu korony wału w km 0+000 ÷ 3+150 – średnio 1 m, a w km

¹ <https://odrapcu.pl/projekt-opdow/popdow-dokumenty/>

- 3+150 ÷ 4+445 – średnio 0,5 m; szerokość korony – 3,0 m, nachylenie skarpy odwodnej i odpowietrznej – 1:2,5;
- rozbudowa przejazdów wałowych, budowa utwardzonej drogi przywałowej z mijankami na zawalu;
 - wykonanie pasów zieleni na zawalu i w międzywał. Szerokość pasów - min. 4,0 m (jeśli ze skarpą wynikającą z niwelety terenu - 5 m);
 - budowa muru oporowego od strony międzywała z nasypem ziemnym od strony zawala na odcinku km 2+960 ÷ 3+130 (w km 2+955 ÷ 2+960 nasyp ziemny na zakład z murem oporowym);
 - budowa muru oporowego na odcinkach km 3+130 ÷ 3+180 i 3+212 ÷ 3+440 (w km 3+440 ÷ 3+445 mur na zakład z wałem przeciwpowodziowym);
 - budowa mobilnego systemu ochrony przeciwpowodziowej stanowiącego pryzmę worków z piaskiem (szerokość korony 1,5 m, nachylenie skarp 1:1) wykonywaną na czas wezbrania powodziowego;
 - realizacja zabezpieczenia przeciwfiltracyjnego – pionowej przesłony przeciwfiltracyjnej o zmiennej głębokości w km 0+000 ÷ 2+960 (głębokość przesłony 12-14 m), w km 3+440 ÷ 4+435 (głębokość przesłony 8 m);
 - zabezpieczenie przeciw zwierzętom kopiącym nory - siatka stalowa o gr. 3 mm w osłonie PVC o wymiarach oczek 5x5 cm w pasie od stopy wału do poziomu przepływu wody kontrolnej;
 - remont nawierzchni drogi wojewódzkiej na koronie wału wraz z budową mijanki i barier drogowych, wykonanie odwodnienia wzdłuż drogi wojewódzkiej wraz z odpływami;
 - budowa schodów skarpowych w km wału 4+135 o długości 6 m (skarpa odpowietrzna w sąsiedztwie działki o nr 2261/1);
 - montaż rogatek wałowych i oznaczeń hektometrowych oraz innych obiektów towarzyszących.

Tabela 1. Parametry wału po rozbudowie.

Parametry charakterystyczne	Wartość
Długość przebudowanego wału	4,445 km
Szerokość korony (dla korony bez ciągu komunikacyjnego)	3,0 m
Szerokość korony (dla korony z ciągiem komunikacyjnym)	5,0 m
Nachylenie skarpy odwodnej	1:2,5
Nachylenie skarpy odpowietrznej	1:2,5
Szerokość ławy przywałowej od strony odpowietrznej	5m (3,5 m jezdni + obustronne pobocza 0,75 m)
Szerokość pasa eksploatacyjnego	4,0 m (jeśli ze skarpą wynikającą z niwelety terenu - 5 m)

Zrealizowana rozbudowa wałów zwiększyła bezpieczeństwo powodziowe na terenie dwóch gmin: gminy Gorzyce (powiat tarnobrzeski) oraz gminy Zaleszany (powiat stalowowolski) w województwie podkarpackim tj. zapewniła ochronę przed powodzią ok. **1 600 mieszkańców** zamieszkujących obszar ok. **3 000 ha**.

Zadanie to jest w pełni komplementarne terytorialnie i technicznie z *Kontraktem 3B.2 Ochrona przeciwpowodziowa Tarnobrzegu* (również realizowanego w ramach POPDOW), gdyż przedmiotowy odcinek wału rzeki San łączy się z prawostronnym obwałowaniem rzeki Wisły, rozbudowanym w ramach Kontraktu 3B.2., natomiast końcowy odcinek przebudowanego wału łączy się z lewym odcinkiem wału rzeki San w km 4+438-9+390, który został zmodernizowany w latach 2013-2015. Realizacja całego w/w zakresu zadań komplementarnych pozwoliła na uzyskanie znacznie większego efektu ochrony przeciwpowodziowej na całym obszarze województwa podkarpackiego.

Realizacja Zadania o charakterze liniowym (rozbudowa istniejącego wału i infrastruktury towarzyszącej) wymagała nabywania nieruchomości, ale nie spowodowała fizycznego czy też ekonomicznego przesiedlenia gospodarstw domowych. Przejęciu na rzecz Skarbu Państwa podlegały niewielkie fragmenty nieruchomości osób fizycznych, w tym użytkowane rolniczo grunty rolne (orne i łąki) o areale od 4 m² do poniżej 2000 m². Powierzchnie te nie sposób uznać za generujące jakkolwiek przychód stanowiący możliwość zapewnienia egzystencji gospodarstwa domowego. Wszystkie przypadki zajęć powyżej 10% podlegały badaniom socjoekonomicznym, które potwierdziły, iż oddziaływania generowane przez Projekt są nieistotne, bowiem gospodarstwa domowe bądź to nie utrzymują się z gospodarki rolnej, bądź posiadają zdecydowanie większy areal na jakim gospodarują i powierzchnia wyłączenia stanowi poniżej 10% powierzchni całego gospodarstwa rolnego. W żadnym przypadku zajęciu nie podlegały zabudowane fragmenty nieruchomości (np. budynkami mieszkalnymi, gospodarczymi czy innymi). W trakcie badań nie zidentyfikowano grup wrażliwych.

Dodatkowo dzięki realizacji Inwestycji uregulowane zostały zaszczości. Część działek była już w ubiegłym dziesięcioleciu przekształcona i zajęta pod drogę serwisową przy stopie wału, ale nadal te fragmenty nieruchomości należały do osób prywatnych. PAP dzięki realizacji Kontraktu 3D.1 otrzymały za te fragmenty stosowne odszkodowanie. Stąd mimo, iż w tabeli z zestawieniem nieruchomości wskazywane jest przejęcie 100% powierzchni, jest to jednak niewielki areal działki (od kilkunastu m² do, w jednym przypadku, ok. 0,1 ha), które zostały już wydzielone kilka-kilkanaście lat temu i na których urządzona została droga serwisowa do obsługi wału, więc nie generowały przychodu PAP, więc konsekwentnie wskazano w tych przypadkach nieistotne oddziaływanie Projektu.

Wszystkie oddziaływania były nieistotne, w żadnym przypadku nie stwierdzono oddziaływań w zakresie m.in. utraty źródeł dochodów, miejsc pracy, dostępności do infrastruktury, utraty możliwości prowadzenia działalności rolniczej, utraty możliwości korzystania z walorów przyrodniczych/dostępu do parków, rezerwatów, dostępu do instytucji edukacyjnych, placówek kultury itp.

Zrealizowane Zadanie wywarło pozytywny wpływ społeczny, bowiem majątek, miejsca prac, a w skrajnym przypadku życie PAP zostały zabezpieczone przed katastrofalnym wpływem powodzi.

Lokalna społeczność w trakcie wykonywania robót była bardzo pozytywnie nastawiona do realizowanego przedsięwzięcia, bowiem przeprowadzona rozbudowa wału jak już wskazano powyżej

zabezpieczyła ich życie i mienie przed powodzią, które mogą pojawić się w przyszłości. Składane były wnioski o wprowadzenie rozwiązań technicznych polepszających warunki korzystania z układu drogowego związanego z rozbudowywanymi obwałowaniami, w większości rozpatrzone pozytywnie, które stanowiły dodatkowe działania minimalizujące/kompensujące. Nie odnotowano żadnych skarg ze strony lokalnej społeczności.

Poniżej zamieszczono adresy do serwisów internetowych, gdzie publikowano informacje nt. realizacji tego Zadania, jak i zadań powiązanych. Wszystkie zrealizowane i planowane do realizacji Zadania (w tym również Kontrakty 3B.2 i 3B.3) mają ogromny wydzźwięk społeczny zapewniając ochronę przed powodzią tego obszaru:

1. <https://rzeszow.uw.gov.pl/aktualnosci/rozbudowa-prawego-walu-wisly-w-tarnobrzegu/>
2. <https://tyna.info.pl/bezpieczenstwo-i-ochrona-przeciwpowodziowa-powiat-tarnobrzescki/>
3. <http://www.gminagorzyce.pl/j3/index.php/serwis-tematyczny/gmina/2981-rusza-modernizacja-walow-przeciwpowodziowych>
4. https://www.wnp.pl/budownictwo/na-podkarpaciu-przebuduja-16-km-walow-przeciwpowodziowych,342484_1_0_0.html
5. <http://www.gorzyce.itl.pl/j3/index.php/informacje-o-sp-723788140/archiwum-strony/61-informacje/2680-rusza-remont-walow-doliny-wisly-i-sanu>
6. <https://www.radio.rzeszow.pl/wiadomosci/20367/remont-walow-rzecznych-od-zalesia-gorzyckiego-po-granice-woj-lubelskiego>
7. <https://echodnia.eu/podkarpackie/w-tarnobrzegu-bedzie-spotkanie-w-sprawie-remontu-walu-trzesniowki/ar/9590326>
8. <https://echodnia.eu/podkarpackie/powodz-juz-niestraszna-w-trzesni-zbudowano-nowa-przepompownie-wal-trzesniowki-gruntownie-przebudowano-zdjecia/ar/13715592>
9. <http://leliwa.pl/gorzyce-rusza-kolejna-rozbudowa-walow-przeciwpowodziowych/>
10. <https://nowiny24.pl/region-nie-jest-przygotowany-do-powodzi/ar/5902859>
11. http://www.przetargi.egospodarka.pl/553874_Ochrona-przeciwpowodziowa-Tarnobrzegu-Wisla-Etap-2-Rozbudowa-prawego-walu-rzeki-Wisly-na-dl-13-959-km-prawego-walu-rzeki-San-na-dl-2-193-km-oraz-lewego-walu-rzeki-Leg-na-dl-0-112-km-na-terenie-gm-Gorz_2018_2.html
12. <https://samorząd.infor.pl/wiadomosci/669194,Sandomierz-Zakonczone-remont-walu-przeciwpowodziowego-na-Trzesniowce.html>
13. <https://itw Wisla.tv/wielki-dzien-w-zalesiu-gorzyckim-kolejne-inwestycje-przeciwpowodziowe/>
14. <https://itw Wisla.tv/nigdy-wiecej-powodzi-potezne-inwestycje-w-gorzycach/>
15. <https://itw Wisla.tv/zabezpieczaja-przed-powodzią/>

[Informacje o Kontrakcie 3D.1](#) były również publikowane na stronach serwisu społecznościowego [Facebook](#), w ramach którego zarejestrowani użytkownicy mogą tworzyć sieci i grupy, dzielić się wiadomościami i zdjęciami. Adresy tych stron są jednak na dzień opracowania niniejszego Raportu już nieaktywne.

2. PODSUMOWANIE GŁÓWNYCH DZIAŁAŃ ZREALIZOWANYCH NA KONTRAKCIE

2.1. Przegląd celu Projektu

Powódź z 2010 r. spowodowała na terenie, na którym zrealizowano *Kontrakt na roboty 3D.1 Program dla Sanu. Bierna ochrona przeciwpowodziowa w zlewni Sanu* znaczące szkody w mieniu prywatnym i publicznym, a także w infrastrukturze drogowej i kanalizacyjnej. Skutki powodzi dotknęły również gminy Gorzyce i Zaleszany².

Na obszarze chronionym obwałowaniami, które zostały przebudowane w ramach Kontraktu 3D.1 powódź w 2010 roku spowodowała szkody w gospodarstwach domowych. Na terenie gmin Radomyśl nad Sanem, Gorzyce i Zaleszany straty w infrastrukturze drogowej powstały na 63 odcinkach dróg o łącznej długości 57,97 km i sięgały 4 807 209,00 zł. Natomiast uszkodzonych mostów i kładek zostało łącznie 5 szt. na łączną kwotę 80 000,00 zł. W infrastrukturze wodociągowej straty wyniosły 500 000,00 zł, natomiast kanalizacyjnej sięgały 2 071 369,00 zł. Łączne straty spowodowane przez powódź wyniosły 26 762 688,0 zł³. **Realizacja Kontraktu 3D.1 pozwoli na uniknięcie materialnych strat powodziowych, których średnioroczna wartość (AAD) wynosi ok. 4 mln PLN.**

Dzięki realizacji Kontraktu na roboty 3D.1 teren gminy Gorzyce i Zaleszany, na którym rozwinęła się od 2010 roku znacznie zabudowa mieszkaniowa i infrastruktura techniczna został obecnie zabezpieczony przed powodzią.

2.2. Zmiany prawne dotyczące statusu Inwestora

Od 1 stycznia 2018 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, która zmieniła między innymi dotychczasową strukturę organów oraz zasady gospodarowania wodami. Nowe przepisy uchwalono przede wszystkim w celu pełnego wdrożenia do polskiego porządku prawnego Ramowej Dyrektywy Wodnej. W miejsce dotychczasowej struktury administracji rządowej jaką był Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej oraz podległe mu regionalne zarządy gospodarki wodnej jako jednostki terytorialne oraz ulokowane w strukturze samorządowej Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urządzeń Wodnych, powołane zostało Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, którego

² Źródło: dokument pn. „Charakterystyka zadania planowanego do realizacji w ramach Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w Dorzeczu Odry i Wisły”, udostępniony przez PZMiUW w Rzeszowie.

³ Źródło: Sprawozdanie Wojewody Podkarpackiego nt. strat powodziowych w 2010 roku.

zadaniem jest zarządzanie wszystkimi szeroko rozumianymi zagadnieniami związanymi z gospodarką wodną Polski, w tym inwestycjami. Wody Polskie są państwową osobą prawną zgodnie z art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

W skład Wód Polskich wchodzi następujące jednostki organizacyjne: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej z siedzibą w Warszawie, regionalne zarządy gospodarki wodnej, zarządy zlewni oraz nadzory wodne. Szczegółowy katalog obowiązków i uprawnień wraz z podziałem kompetencji pomiędzy poszczególnymi, w/w jednostkami, określony został w art. 240 ustawy Prawo wodne.

W ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne ustawodawca uregulował w art. 536 kwestie dotyczące przeniesienia na Wody Polskie praw i obowiązków z umów (w tym umów finansowanych lub współfinansowanych ze środków pochodzących ze źródeł zagranicznych) i decyzji dotyczących przedsięwzięć inwestycyjnych na wodach publicznych będących własnością Skarbu Państwa oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych, realizowanych dotychczas przez regionalne zarządy gospodarki wodnej, województwa, marszałków województw lub właściwe wojewódzkie jednostki organizacyjne. Wskazać należy, że całość należności, zobowiązań, praw i obowiązków dotychczasowego Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej stały się odpowiednio należnościami, zobowiązaniami, prawami i obowiązkami Wód Polskich. Doszło więc do ustawowej sukcesji generalnej z dotychczasowych regionalnych zarządów na rzecz Wód Polskich.

Zadanie opisane w niniejszym Raporcie do 31.12.2017 r. było realizowane przez Marszałka, w imieniu, którego działał Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, a od 01.01.2018 r. było realizowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jak wskazano powyżej posiada osobowość prawną i wykonuje uprawnienia właścicielskie w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie jest wewnętrzną jednostką organizacyjną Wód Polskich i działało w imieniu i na rzecz PGW WP jako Jednostka Wdrażania Projektu przy realizacji niniejszego Zadania.

Opisane powyżej zmiany prawne nie miały wpływu na przepisy dotyczące nabywania nieruchomości, ustalania formy i wysokości odszkodowania oraz wypłat odszkodowań.

Nabywanie nieruchomości odbywało się na podstawie przepisów specustawy przeciwpowodziowej oraz ustawy o gospodarce nieruchomościami. Jednostka Wdrażania Projektu przy realizacji niniejszego Zadania stosowała wszelkie zasady wynikające z polityki operacyjnej OP 4.12 Banku Światowego, jak również procedur postępowania wskazanych w *Ramowym dokumencie dotyczącym Przesiedleń i Pozyskania Nieruchomości oraz Planie Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń*.

2.3. Informacja o podjętych czynnościach administracyjnych Inwestora i czynnościach cywilnoprawnych Wykonawcy, uzyskanych decyzjach i stanie ich realizacji

Dla przedmiotowego Zadania Inwestor uzyskał następujące decyzje z obszaru ochrony środowiska i gospodarki wodnej:

1. W dniu 02.01.2017 r. decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach (sygn. WOŚ.4233.2.2015.KR.76) dla Przedsięwzięcia pn. „San III – rozbudowa lewego wału rzeki San w km

0+000 – 4+445, gm. Gorzyce, woj. podkarpackie”, wydaną przez RDOŚ w Rzeszowie. Decyzja stała się ostateczna w dniu 08.02.2017 r.

2. W dniu 24.07.2017 r. decyzję pozwolenia wodnoprawnego (sygn. OWŚ-VII.7322.28.2017) dla zadania pn. „San III – rozbudowa lewego wału rzeki San w km 0+000 – 4+445, gm. Gorzyce, woj. podkarpackie” wydaną przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego.

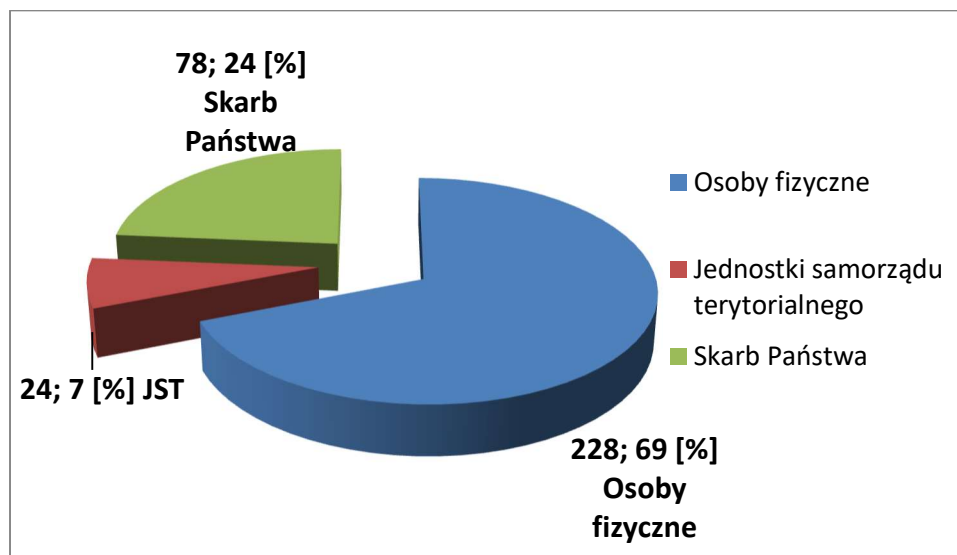
3. W dniu 21.03.2018 r. decyzję Dyrektora RDOŚ w Rzeszowie (sygn. WOOŚ.420.22.2.2018.GJ.2) o przeniesieniu decyzji wymienionej w pkt. 1 na PGW WP RZGW w Rzeszowie.

4. W dniu 18.07.2018 r. decyzję Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (sygn. DOK.WO.80.13.8.2018.JC, PW: 52384) o przeniesieniu decyzji wymienionej w pkt. 2 na PGW WP RZGW w Rzeszowie.

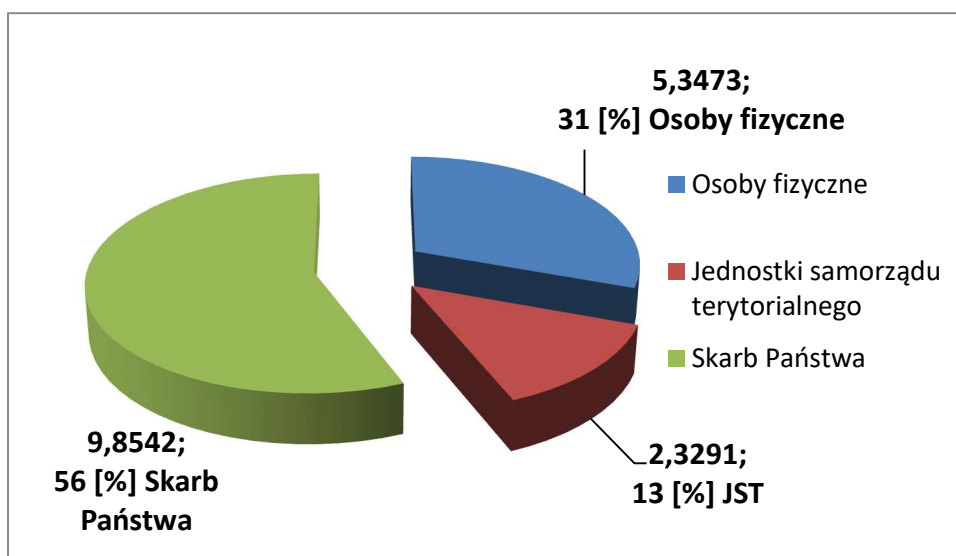
Dla przedmiotowego Zadania Inwestor uzyskał następujące decyzje dot. zagadnień z obszaru zgody na realizację robót i spraw nieruchomościowych:

5. W dniu 22.11.2018 r. decyzję o pozwoleniu na realizację inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (PNRI) (sygn. N-VIII.7820.3.2.2018) wydaną przez Wojewodę Podkarpackiego dla zadania pn. „San III – rozbudowa lewego wału rzeki San w km 0+000 – 4+445, gm. Gorzyce, woj. podkarpackie”. Od wydanej decyzji nikt się nie odwołał i decyzja stała się ostateczna i prawomocna w dniu 28.12.2018 r. Decyzją tą objęto 330 nieruchomości lub ich części o łącznej powierzchni 17,5306 ha.

Sumarycznie w ramach realizacji Kontraktu na roboty 3D.1 zajęciu stałemu podlegało 330 nieruchomości, z czego 228 nieruchomości należało do osób fizycznych (69,1%), a pozostałe 102 do Skarbu Państwa, Gminy Gorzyce, Województwa Podkarpackiego i Powiatu Tarnobrzskiego. Całkowita powierzchnia zajęcia stałego to 17,5306 ha, z czego tylko 30,5% powierzchni tj. 5,3473 ha należało do osób fizycznych.

Wykres 1. Struktura liczby działek i ich % udział objętych analizą w podziale na właścicieli

Wykres 2. Struktura powierzchni działek (w ha i %) objętych analizą w podziale na właścicieli

W przypadku Kontraktu na roboty 3D.1 nie wystąpiła konieczność nałożenia na nieruchomości trwałych ograniczeń w sposobie korzystania, ani obowiązku przebudowy sieci infrastrukturalnych, które kolidowałyby z przebudowywanym odcinkiem wału.

Wykonawca własnym staraniem pozyskał pod zajęcie czasowe 60 nieruchomości o powierzchni 2,2078 ha. Zajęcie to nastąpiło na drodze dobrowolnego porozumienia pomiędzy Właścicielem nieruchomości a Wykonawcą robót. Umowy zostały przedstawione do wglądu Inżynierowi Kontraktu i Inwestorowi. Po wykonaniu robót Wykonawca przywrócił nieruchomości do stanu sprzed inwestycji lub do stanu, który został przez strony ustalony w oświadczeniu udzielającym zgody na zajęcie czasowe i zwrócił je prawowitym Właścicielom w dobrym stanie. Uregulowane zostały przez Wykonawcę również kwestie dotyczące wypłaty odszkodowań. Zestawienie przedmiotowych nieruchomości zostało przedstawione w tabeli 2.

Tabela 2. Zestawienie nieruchomości pozyskanych przez Wykonawcę podlegających zajęciu czasowemu.

Nr działek	Właściciel działki	Powierzchnia działki [ha]	Umowa (T - tak/N - nie)	Daty ustanowienia tymczasowego zajęcia		Zakończenie, uporządkowanie i uregulowanie odszkodowania
				Data rozpoczęcia	Data zakończenia	T - tak/N - nie
185/4, 186/4, 187/4, 188/4, 189/4, 341/4, 206/4	Osoba fizyczna	0,0100	T	21.01.2020	31.05.2020	T
		0,0106				
		0,0109				
		0,0209				
		0,0224				
		0,0225				
0,0403						

PLAN POZYSKANIA NIERUCHOMOŚCI I PRZESIEDLEŃ

DLA KONTRAKTU 3D.1 Program dla Sanu. Bierna ochrona przeciwpowodziowa w zlewni Sanu

Nr działek	Właściciel działki	Powierzchnia działki [ha]	Umowa (T - tak/N - nie)	Daty ustanowienia tymczasowego zajęcia		Zakończenie, uporządkowanie i uregulowanie odszkodowania
				Data rozpoczęcia	Data zakończenia	T - tak/N - nie
686/4	Osoba fizyczna	0,0528	T	21.01.2020	30.09.2020	T
179/2, 180/4, 349/4	Osoba fizyczna	0,0175	T	21.01.2020	31.05.2020	T
		0,0274				
		0,0890				
184/4	Osoba fizyczna	0,0118	T	21.01.2020	31.05.2020	T
197/4	Osoba fizyczna	0,0223	T	21.01.2020	31.05.2020	T
201/4, 340/4	Osoba fizyczna	0,0133	T	21.01.2020	31.05.2020	T
		0,0188				
200/4, 199/4, 332/2	Osoba fizyczna	0,0250	T	21.01.2020	31.05.2020	T
		0,0267				
		0,0900				
344/4, 346/4, 347/4	Osoba fizyczna	0,0940	T	21.01.2020	31.05.2020	T
		0,0174				
		0,0159				
193/4, 191/10, 204/4	Osoba fizyczna	0,0136	T	21.01.2020	31.05.2020	T
		0,0179				
		0,0234				
196/4, 195/4, 194/10, 207/4, 350/4, 342/4	Osoba fizyczna	0,0121	T	21.01.2020	31.05.2020	T
		0,0125				
		0,0125				
		0,0154				
		0,0950				
		0,0113				
191/8	Osoba fizyczna	0,0177	T	21.01.2020	31.05.2020	T
194/8	Osoba fizyczna	0,0118	T	21.01.2020	31.05.2020	T
178/7	Osoba fizyczna	0,0653	T	21.01.2020	31.05.2020	T
181/4	Osoba fizyczna	0,0298	T	21.01.2020	31.05.2020	T
183/4	Osoba fizyczna	0,0232	T	21.01.2020	31.05.2020	T
2255	Osoba fizyczna	0,0900	T	14.02.2020	30.09.2020	T
2304	Osoba fizyczna	0,0800	T	03.02.2020	30.09.2020	T
337/4	Osoba fizyczna	0,0365	T	09.03.2020	30.09.2020	T
355/4	Osoba fizyczna	0,0167	T	09.03.2020	30.09.2020	T
353/4	Osoba fizyczna	0,0215	T	09.03.2020	30.09.2020	T
345/4	Osoba fizyczna	0,0200	T	09.03.2020	30.09.2020	T
352/4	Osoba fizyczna	0,0200	T	09.03.2020	30.09.2020	T
343/4	Osoba fizyczna	0,0208	T	09.03.2020	30.09.2020	T
335/10	Osoba fizyczna	0,0184	T	30.03.2020	30.09.2020	T
334/4	Osoba fizyczna	0,0984	T	30.03.2020	30.09.2020	T
359/10	Osoba fizyczna	0,0174	T	09.03.2020	30.09.2020	T
359/12		0,0090				
348/4	Osoba fizyczna	0,0198	T	09.03.2020	30.09.2020	T

Nr działek	Właściciel działki	Powierzchnia działki [ha]	Umowa (T - tak/N - nie)	Daty ustanowienia tymczasowego zajęcia		Zakończenie, uporządkowanie i uregulowanie odszkodowania
				Data rozpoczęcia	Data zakończenia	T - tak/N - nie
358/4	Osoba fizyczna	0,0078	T	09.03.2020	30.09.2020	T
205/4	Osoba fizyczna	0,0122	T	06.04.2020	30.09.2020	T
335/8		0,0186				
333/2	Osoba fizyczna	0,0121	T	14.04.2020	30.09.2020	T
357/4	Osoba fizyczna	0,0166	T	06.04.2020	30.09.2020	T
646/4	Osoba fizyczna	0,0859	T	06.04.2020	30.09.2020	T
678/4	Osoba fizyczna	0,0300	T	06.04.2020	30.09.2020	T
681/4	Osoba fizyczna	0,0855	T	23.04.2020	30.09.2020	T
526/4	Osoba fizyczna	0,1876	T	01.06.2020	30.09.2020	T
582/5	Osoba fizyczna	0,1254	T	08.06.2020	30.09.2020	T
539/6	Osoba fizyczna	0,0883	T	08.06.2020	30.09.2020	T
544/4	Osoba fizyczna	0,0483	T	08.06.2020	30.09.2020	T
60 działek		2,2078				

Podsumowanie w zakresie informacji o liczbie nieruchomości podlegających zajęciu stałemu lub czasowemu przedstawiono poniżej w tabeli zbiorczej (tabela 3).

Tabela 3. Podsumowanie liczby nieruchomości podlegających zajęciu stałemu lub czasowemu.

	Całkowita liczba hektarów	Całkowita liczba działek	Działki publiczne	%	Działki prywatne	%	Przesiedlenia fizyczne	Przesiedlenia ekonomiczne
Zajęcia stałe (własność: Skarb Państwa)	9,8542	78	78	100%	n/d	n/d	-	-
Zajęcia stałe (wywłaszczenie na rzecz SP - podmiot reprezentujący zasób PGW WP)	7,6764	252	24	10%	228*	90%	-	-
Zajęcia czasowe (Wykonawca)	2,2078	60	0	0,0%	60	100%	-	-

* liczba ta obejmuje działki należące do osób fizycznych, bez działek z zasobu gminy Gorzyce

Pozyskanie nieruchomości odbyło się z zachowaniem polityki operacyjnej OP 4.12 oraz zgodnie z zasadami określonymi w LARPF i LARAP.

2.4 Opracowanie i przyjęcie do realizacji Planu Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń

Dla przedmiotowego Zadania Inwestor opracował Projekt PPNiP, który podlegał konsultacjom społecznym w okresie od 14.12.2018 do 02.01.2019 (włącznie).

Po zakończeniu prac nad projektem PPNiP i uzyskaniu na jego podstawie akceptacji Banku Światowego dla rozpoczęcia procedury upublicznienia, dokument ten poddany został konsultacjom społecznym prowadzonym zgodnie z wymaganiami polityki operacyjnej Banku Światowego (OP 4.12), których celem było umożliwienie zapoznania się osobom fizycznym, instytucjom i wszystkim zainteresowanym z treścią tego dokumentu oraz zapewnienie możliwości wniesienia ewentualnych uwag, zapytań i wniosków do jego treści.

Zgodnie z polityką operacyjną OP 4.12, upublicznienie Projektu dokumentu Plan Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń rozpoczęło się 14 grudnia 2018 r., w momencie gdy ukazało się obwieszczenie w Gazecie Codziennej NOWINY (dziennik o zasięgu lokalnym).

Każdy zainteresowany mógł w okresie od dnia 14.12.2018 r. do 02.01.2019 r. (włącznie) zapoznać się z Projektem PPNiP (w wersji papierowej) w siedzibie:

- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, ul. Hanasiewicza 17 B, 35-109 Rzeszów, w dniach roboczych od godziny 7:00 do 15:00,
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Nadzór Wodny Tarnobrzeg, ul. Sienkiewicza 86, 39-400 Tarnobrzeg, w dniach roboczych od godziny 7:00 do 15:00,

lub z wersją elektroniczną dokumentu poprzez strony internetowe:

- PGW WP RZGW w Rzeszowie pod adresem – www.wodypolskie.bip.gov.pl,
- Urzędu Gminy w Gorzycach pod adresem – www.gminagorzyce.pl,
- Urzędu Gminy w Zaleszanach pod adresem – www.zaleszany.pl,
- Biura Koordynacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły pod adresem – www.odrapcu.pl.

Każdy zainteresowany mógł składać uwagi i wnioski odnośnie Projektu PPNiP w formie pisemnej oraz ustnej do protokołu pod w/w adresami lub w formie elektronicznej na adres e-mail: **rzeszow@wody.gov.pl** we wskazanym powyżej terminie. Instytucją właściwą do rozpatrzenia uwag i wniosków było PGW WP RZGW w Rzeszowie. Osobą do kontaktu w PGW WP RZGW w Rzeszowie była pani Dominika Żurawska (numer telefonu +48 17 853 74 41).

Obwieszczenie o konsultacjach społecznych było również wywieszone na tablicach ogłoszeń w PGW WP RZGW w Rzeszowie, jego biurze terenowym w Tarnobrzegu, jak również na stronach internetowych instytucji takich jak:

- PGW WP RZGW w Rzeszowie pod adresem - www.wodypolskie.bip.gov.pl,
- Urzędu Gminy w Zaleszanach pod adresem – www.zaleszany.pl
- Urzędu Gminy w Gorzycach pod adresem – www.gminagorzyce.pl
- Biura Koordynacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły pod adresem – www.odrapcu.pl.

a także na tablicach ogłoszeń w Urzędzie Gminy Gorzyce oraz Urzędzie Gminy Zaleszany, jak również w miejscach prowadzenia robót budowlanych (tablicach ogłoszeń wykorzystywanych zwyczajowo we Wrzawach i Skowierzynie).

W obwieszczeniu zaproszono osoby fizyczne, władze i zainteresowane instytucje do wglądu w Projekt PPNiP dla Kontraktu na roboty 3D.1.

Dodatkowo rozesłano przedmiotową informację (imienne zaproszenia) do instytucji publicznych zainteresowanych realizacją Projektu:

- Przedstawiciela Wojewody Podkarpackiego (Dyrektora Wydziału Środowiska i Rolnictwa),
- Przedstawiciela Marszałka Województwa Podkarpackiego (Dyrektora Departamentu Rolnictwa, Geodezji i Gospodarki Mieniem),
- Starosty Powiatu Tarnobrzeskiego,
- Wójta Gminy Gorzyce,
- Wójta Gminy Zaleszany,
- Sołtysa Wsi Wrzawy.

Po 11-dniowym okresie udostępnienia do wglądu dokumentu w dniu 03.01.2019 o godzinie 16:00 w Gminnym Ośrodku Kultury we Wrzawach, Wrzawy 486 odbyło się spotkanie otwarte dla wszystkich zainteresowanych, na którym przedstawione zostały informacje o Projekcie PPNiP oraz odbyła się publiczna dyskusja dotycząca tego dokumentu. Złożone do niego przed debatą lub w trakcie tego spotkania wnioski i uwagi zostały uwzględnione w Końcowej wersji PPNiP. Dla dokumentu tego uzyskano „No objection” Banku Światowego w dniu 15.04.2019 r.

Dokument końcowy PPNiP po uzyskaniu klauzuli „No objection” BŚ został udostępniony zainteresowanym stronom tj. zawieszony na stronach internetowych JWP oraz Biura Koordynacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły i pozostał tam do czasu zakończenia realizacji Kontraktu. Zapisy PPNiP były wdrażane tak przed rozpoczęciem, jak i przez cały okres realizacji robót montażowo-budowlanych.

2.5. Podsumowanie działań związanych z wypłatą odszkodowań

Proces pozyskania nieruchomości, ze szczególnym uwzględnieniem wypłat odszkodowań był monitorowany od momentu wydania decyzji PNRI, aż do zakończenia robót i zwrotu nieruchomości podlegających zajęciu czasowemu. Poniżej, w tabeli, wskazano zakres monitorowanych wskaźników i osiągnięte wartości.

Tabela 4. Podsumowanie wskaźników monitorowania stosowanych przy realizacji Kontraktu 3D.1 zrealizowanego przez PGWWP RZGW w Rzeszowie (zgodnie z tabelą monitoringu z PPNiP)

Wskaźnik	Źródło informacji	Częstotliwość monitorowania	Wskaźnik postępu
----------	-------------------	-----------------------------	------------------

Parametry zakładane			
Liczba nieruchomości podlegających zajęciu stałemu	Decyzja PNRI	Jednorazowo po wydaniu decyzji	330
Liczba nieruchomości podlegających trwałemu ograniczeniu	Decyzja PNRI	Jednorazowo po wydaniu decyzji	0
Liczba osób dotkniętych realizacją projektu (PAP): - właściciele - użytkownicy wieczysti - posiadacze samoistni - inni (jeżeli wystąpią)	Księgi wieczyste, decyzje ustalające wysokość odszkodowania	Aktualizacja po zakończeniu wypłat odszkodowań	173 gospodarstwa domowe ⁴ ; 319 PAP ^{5*} 0 0 0
Liczba pozyskanych nieruchomości	Rejestry Inwestora /Konsultanta	Miesięcznie/Kwartalnie	330
Parametry osiągnięte			
Kwota wszystkich wydatków na odszkodowania	Rejestry finansowe Inwestora	Miesięcznie/Kwartalnie	668 312,17 PLN**
Liczba pozyskanych nieruchomości	Rejestry Inwestora /Konsultanta	Miesięcznie/Kwartalnie	330
Wskaźniki efektywności			
Liczba skarg/wniosków	Rejestry Inwestora /Konsultanta	Miesięcznie/Kwartalnie	3
Liczba rozpatrzonych skarg/wniosków	Rejestry Inwestora /Konsultanta	Miesięcznie/Kwartalnie	3
Wypłacone odszkodowania, inne	Rejestry finansowe Inwestora	Miesięcznie/Kwartalnie	668 312,17 PLN**

* liczba ta zmieniła się w stosunku do wartości prezentowanej w PPNiP ze względu na następujące w trakcie wypłat odszkodowań zmiany liczby właścicieli poszczególnych nieruchomości (regulacje stanów prawnych nieruchomości)

⁴ Zgodnie z danymi prezentowanymi w tabeli sprawozdawczej TSP liczba gospodarstw domowych objętych oddziaływaniem Kontraktu 3D.1

⁵ Liczba osób, którym wypłacono odszkodowania (osoby fizyczne oraz Gmina Gorzyce), część odszkodowań wpłacono do depozytu sądowego, więc po uregulowaniu spraw spadkowych środki te będą wypłacone uprawnionym PAP

** kwota wypłaconych odszkodowań, kosztów sądowych i opłat pocztowych na dzień opracowania Raportu Końcowego

Tabela 5. Dodatkowe wskaźniki monitorowania zastosowane w trakcie procesu wdrażania PPNiP

Wskaźnik	Źródło informacji	Częstotliwość monitorowania	Wskaźnik
Liczba osób zagrożonych powodzią przed realizacją Kontraktu	Dane z badań modelowych	Jednorazowo na etapie przygotowania inwestycji	ok. 1 600 osób (8 800 osób Kontrakt 3D.1 wraz z Kontraktem 3B.2)
Liczba osób chroniona przed powodzią	Rejestry Inwestora /Konsultanta	Jednorazowo po realizacji Kontraktu	ok. 1 600 osób (8 800 osób Kontrakt 3D.1 wraz z Kontraktem 3B.2)
Liczba hektarów gruntu zagrożona powodzią przed realizacją Kontraktu	Dane z badań modelowych	Jednorazowo na etapie przygotowania inwestycji	ok. 3 000 ha
Liczba hektarów chroniona przed powodzią	Rejestry Inwestora /Konsultanta	Jednorazowo po realizacji Kontraktu	ok. 3 000 ha
Liczba nieruchomości podlegających zajęciom czasowym i zwróconych właścicielom w dobrym stanie	Rejestry Inwestora /Konsultanta	Cały okres realizacji	60 szt.

Podsumowanie badań socjoekonomicznych i statusu PAP po wypłacie odszkodowań

W okresie luty - marzec 2018 przeprowadzono wśród PAP ankietyzację w zakresie postrzegania zasadności realizacji Kontraktu na roboty 3D.1, źródeł przychodu, wpływu Projektu na jakość ich życia oraz sytuację ekonomiczną (wpływ na poziom przychodu). Grupą docelową, która została objęta ankietami były osoby fizyczne, których nieruchomości podlegały wywłaszczeniu, a obszar objęty zajęciem stałym przekraczał 10% początkowej powierzchni działki podlegającej zajęciu (z badań wyłączono grupę PAP, którzy byli właścicielami niewielkich fragmentów drogi serwisowej przy wale i mimo 100% przejścia tych działek oddziaływanie na te osoby było nieistotne, ponieważ porządkowało tylko stan istniejący – kwestię tą opisano powyżej).

W trakcie badań ankietowych odnotowano powtarzające się, a jednocześnie istotne z punktu widzenia procesu inwestycyjnego kwestie, które omówione zostały poniżej.

Obszar objęty inwestycją zamieszkiwany jest przez rodziny, które w większości prowadzą działalność rolniczą jako jedno z ubocznych, mniej istotnych źródeł przychodu. Wśród 22 skutecznie przeprowadzonych wywiadów zidentyfikowano tylko 4 gospodarstwa rolne będące podstawą egzystencji całych rodzin. We wszystkich 4 przypadkach przejmowane na rzecz Skarbu Państwa części

nieruchomości nie wywołują skutków, które będą negatywnie oddziaływały na sytuację ekonomiczną gospodarstw domowych. Respondenci w trakcie wywiadów wskazali, iż są właścicielami kilkunastu – kilkudziesięciu działek rolnych, w przypadku jednego gospodarstwa nawet 200 nieruchomości, stąd nawet wydzielenie ponad 20% tylko jednej z działek, na której gospodarują nie spowoduje negatywnego wpływu na poziom ich dochodów. W każdym przypadku również osoby te zadeklarowały zainteresowanie wypłatą odszkodowania w pieniądzu, a nie jako ekwiwalentnego skompensowania oddziaływania w formie „ziemia za ziemię”.

W pozostałych przypadkach rolnictwo jest w rodzinach spuścizną po starszym pokoleniu, które w ten sposób zarobkowało na życie i pozostawiło dzieciom ziemię przepisując ją aktami notarialnymi. Grupa ta jest już nieaktywna zawodowo przebywa na rencie lub emeryturze. Obecnie pokolenie, które jest w wieku produkcyjnym w znacznej części jest zatrudnione poza gospodarstwem rolnym. Głównym, największym pracodawcą w tym rejonie jest zakład przemysłowy Federal-Mogul Gorzyce Sp. z o.o. W niejednym przypadku w zakładzie tym zatrudnione są 2 lub 3 osoby tworzące dane gospodarstwo domowe.

Powyższe analizy potwierdziły oczekiwania PAP, aby wypłaty odszkodowania następowały w pieniądzu.

Stosunkowo niewielkie koszty społeczno-ekonomiczne Kontraktu są też konsekwencją faktu, że na przeznaczonym pod rozbudowę wału obszarze nie występowały jakiegokolwiek instytucje użyteczności publicznej, takie, jak: szkoły, urzędy, zakłady pracy czy kościoły lub siedziby innych związków wyznaniowych, co oznacza, że procedura wywłaszczeniowa jedynie w niewielki sposób dotknęła osoby niebędące posiadaczami nieruchomości nią objętych.

Wypłaty odszkodowań

Po wydaniu decyzji PNRI i uzyskaniu przez nią waloru prawomocności do osób dotkniętych skutkami realizacji Projektu (PAP) rozsyłane były oferty Inwestora dotyczące wypłaty odszkodowań za wywłaszczone nieruchomości w kwotach wynikających ze sporządzonych przez niezależnego rzeczoznawcę majątkowego operatów szacunkowych. Pozytywnie na przesłane oferty odpowiedziało 257 z 319 właścicieli/współwłaścicieli 234 nieruchomości, z czego w przypadku 180 nieruchomości odszkodowania mogły być wypłacone w całości, a dla 7 nieruchomości w części ze względu na nieuregulowane sprawy własnościowe (konieczność przeprowadzenia postępowań spadkowych).

W przypadku 45 nieruchomości po bezskutecznej próbie uzgodnienia wysokości odszkodowania (ze względu na brak zgody na zaproponowaną przez Inwestora wysokość odszkodowania lub nieuregulowany stan prawny nieruchomości) sprawy zostały skierowane przez Inwestora do rozpatrzenia przez Wojewodę Podkarpackiego.

Wszystkie postępowania u Wojewody zostały już zakończone. Żadna z osób dotkniętych skutkami realizacji Projektu nie odwołała się od decyzji Wojewody Podkarpackiego ustalającej wysokość odszkodowania do organu wyższego szczebla.

Inwestor na podstawie prawomocnych decyzji Wojewody ustalających wysokość odszkodowania złożył do Sądu wnioski o zezwolenie na wpłatę odszkodowania do depozytu sądowego i jednocześnie wpłacił odszkodowania na konto depozytowe (zgodnie ze stosowną procedurą specjalną, opisaną w PPNiP).

W przypadku 24 nieruchomości publicznych (22 gminnych, 1 powiatowej i 1 wojewódzkiej) wypłaty odszkodowania na podstawie porozumienia z Inwestorem wypłacono w 3 przypadkach, w pozostałych 21 ze względu na brak dokumentów jednoznacznie określających prawo własności kwoty odszkodowania wpłacono do depozytu.

Podsumowując wszystkie odszkodowania za 252 nieruchomości wyłączone w ramach Projektu zostały wypłacone bądź to bezpośrednio PAP, bądź wpłacone do depozytu sądowego przed rozpoczęciem Robót.

W przypadku pozostałych 78 nieruchomości nie było konieczności wypłat odszkodowań, bowiem nieruchomości te były już własnością Skarbu Państwa przed rozpoczęciem realizacji Kontraktu na roboty 3D.1.

Szczegóły dot. wypłaty odszkodowań przedstawiono w Załączniku nr 2 do Raportu Końcowego.

Tabela 6. Podsumowanie kosztów wdrażania PPNiP.

Pozycja	Ilość	Kwota
Odszkodowania za zajęcia stałe, w tym nasadzenia i elementy infrastruktury	17,5306 ha	663 559,65 zł
Wykup resztówek*	0 nieruchomości	0 zł
Koszt sporządzenia operatów szacunkowych	252	76 024,55 zł
Koszty sądowe**	Nie dotyczy	4 568,32 zł
Inne koszty wdrażania PPNiP***	Nie dotyczy	184,20 zł
RAZEM		744 336,72 zł

* patrz poniżej

** opłaty od złożonych wniosków, ogłoszeń w prasie i wynagrodzenia kuratora

*** koszty pocztowe

Źródłem finansowania wskazanych powyżej kosztów były środki z Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju, Banku Rozwoju Rady Europy i Budżetu Państwa.

Odszkodowania wypłacał Inwestor tj. PGW WP RZGW przelewem z konta PGW WP RZGW na wskazany rachunek bankowy PAP, w nielicznych przypadkach poprzez przekaz pocztowy lub na konto depozytowe (w przypadku braku prawomocnych spadkobierców, którzy legitymowaliby się prawem do nieruchomości).

Osoby dotknięte skutkami realizacji Projektu (PAP) zostały, w ramach działań informacyjnych prowadzonych zgodnie z zapisami PPNiP, poinformowane o możliwości wystąpienia z wnioskiem o wykup pozostałej części nieruchomości (czyli tzw. „resztówki”), jeżeli po podziale nieruchomości i zajęciu jej części pod inwestycję pozostała część nie będzie się nadawała do dalszego wykorzystania na dotychczasowe cele.

O wykup „resztówek” na dzień sporządzenia niniejszego Raportu nie wystąpiła żadna osoba, co nie przesądza kwestii, iż wniosek taki nie może pojawić się w przyszłości - szczegółowe informacje w tym zakresie zostały przedstawione w rozdziale 3.3.

Sumaryczna kwota odszkodowań za wyłączone nieruchomości to **663 559,65** zł. Odszkodowania, zgodnie z polityką operacyjną BŚ OP 4.12, we wszystkich przypadkach, gdzie wypłat można było dokonać na rzecz dotychczasowych właścicieli/współwłaścicieli dokonano przed rozpoczęciem robót budowlanych tj. 09.01.2020 r. W przypadku braku osoby uprawnionej do wypłaty odszkodowania należne kwoty zostały wpłacone do depozytu sądowego. Środki te są dostępne i będą niezwłocznie wypłacane uprawnionym osobom.

2.6. Zakres zrealizowanych robót

Zadanie polegało na rozbudowie lewego wału rzeki San w km 0+000-4+445 zlokalizowanego na terenie gminy Gorzyce, powiat tarnobrzeski, województwo podkarpackie, w obrębie ewidencyjnym Wrzawy oraz w końcowym odcinku na terenie gminy Zaleszany, powiat stalowowolski, województwo podkarpackie, w obrębie ewidencyjnym Skowierzyn.

Na obszarze inwestycji wykonano roboty budowlane polegające na rozbudowie wału przeciwpowodziowego wraz z obiektami towarzyszącymi. Inwestycja San III jest odcinkiem wału powiązany z wałem Wisły oraz dalszym biegiem wału rzeki San:

- początek (km wału 0+000) – został dowiązany do rozbudowanego prawego wału rzeki Wisły (Kontrakt 3B.2 zrealizowany pod nazwą "Wisła Etap 2 - Rozbudowa prawego wału rzeki Wisły na dł. 13,959 km, prawego wału rzeki San na dł. 2,193 km oraz lewego wału rzeki Łęg na długości 0,112 km na terenie gminy Gorzyce i gm. Radomyśl nad Sanem, woj. podkarpackie");
- koniec (km wału 4+445) – został dowiązany do rozbudowanego w 2015 roku lewego wału rzeki San (inwestycja zrealizowana pod nazwą: "San II - rozbudowa i przeciwfiltracyjne zabezpieczenie lewego wału rzeki San w km 4+438-9+390, na długości 4,952 km, na terenie gminy Zaleszany").

Wykonawca w trakcie robót zapewnił nadzór archeologiczny nad całym terenem budowy, bowiem na terenie gminy Gorzyce znajdują się cztery stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków (cmentarzyska ciałopalne w Furmanach, Trześni i Gorzycach).

W trakcie realizacji Kontraktu 3D.1 nie natrafiono na żadne stanowiska archeologiczne lub inne ślady zabytkowych przedmiotów.

Obszar realizacji Kontraktu 3D.1 podlegał również nadzorowi saperskiemu. Przed rozpoczęciem robót przeprowadzono prospekcję terenu pod kątem występowania niewypałów i niewybuchów. W trakcie

prac nie odnaleziono przedmiotów niebezpiecznych pochodzenia wojskowego. Wszystkie te prace wykonała specjalistyczna firma saperska.

Lokalna społeczność w trakcie wykonywania robót była bardzo pozytywnie nastawiona do realizowanego przedsięwzięcia, bowiem rozbudowa wału zabezpieczyła ich życie i mienie przed powodzią, które mogą pojawić się w przyszłości.

Wnioski, które zostały złożone do Inżyniera lub do Zamawiającego zostały rozpatrzone i udzielono na nie odpowiedzi zgodnie z przyjętą w PPNiP procedurą (szczegółowy opis złożonych i rozpatrzonych wniosków wskazano poniżej oraz w pkt. 5).

Fot. 1. Zrealizowana przebudowa wału (San III km 0.4 – widok ogólny) (źródło: zasoby własne Aecom Polska Sp. z o.o.).

Fot. 2. Zrealizowana przebudowa wału (San III km 0.05 – widok ogólny w górę obiektu) (źródło: zasoby własne Aecom Polska Sp. z o.o.).

Fot. 3. Zrealizowana przebudowa wału (San III km 2.955– podwyższenie rzędnych korony wału poprzez mur oporowy z oczepem i barierą zabezpieczającą) (źródło: zasoby własne Aecom Polska Sp. z o.o.).

Fot. 4. Zrealizowana przebudowa wału (San III km 3.4 – podwyższenie rzędnych korony wału poprzez mur oporowy z oczepem i barierą zabezpieczającą) (źródło: zasoby własne Aecom Polska Sp. z o.o.).

Fot. 5. Zrealizowana przebudowa wału (San III km 3.180 – widok ogólny) (źródło: zasoby własne Aecom Polska Sp. z o.o.).

Fot. 6. Zrealizowana przebudowa wału (San III km 3.895 – droga publiczna na koronie wału) (źródło: zasoby własne Aecom Polska Sp. z o.o.).

Fot. 7. Zrealizowana przebudowa wału (San III km 3.895 – zjazd w międzywale) (źródło: zasoby własne Aecom Polska Sp. z o.o.).

Fot. 8. Zrealizowana przebudowa wału (San III km 4.315 – droga publiczna na koronie wału) (źródło: zasoby własne Aecom Polska Sp. z o.o.).

W trakcie realizacji robót, Wykonawca korzystał z dróg publicznych i wewnętrznych na podstawie podpisanych z ich Zarządcami porozumień. Po zakończeniu robót drogi te zostały przywrócone do takiego stanu jaki został wskazany w podpisanych z Zarządcami porozumieniach.

Tabela 9. Zestawienie odcinków dróg publicznych i odcinków dróg wewnętrznych wyremontowanych przez Wykonawcę po zakończeniu robót budowlano-montażowych.

Oznaczenie	Kilometraż lub miejscowość	Długość odcinka naprawionego [m]
Droga wojewódzka nr 854	km 23+600 – 28+663 drogi	Ok. 5063 m
Droga powiatowa nr 1089R	Wrzawy	Ok. 150 m
Droga gminna położona na działce ewid. 2234	Wrzawy	Ok. 0,06 km

Koszt naprawy odcinków dróg, wyszczególnionych powyżej, z których korzystał Wykonawca w trakcie realizacji robót wyniósł **2 735 139,36 zł brutto**.

W związku z pozytywnie rozpatrzonymi wnioskami PAP o wykonanie dodatkowych udogodnień komunikacyjnych – dojazdów do pól i posesji (zagadnienie to opisano w rozdziale 5) wykonane zostały dodatkowe zjazdy. Koszty dodatkowych zjazdów dla rolników na pas zieleni: **40 729,73 zł** (wg protokołu konieczności nr 3 do aneksu do umowy o roboty budowlane). Koszt dodatkowych zjazdów na posesje zlokalizowane przy wale w km 4+095, 4+150, 4+176, 4+310: **17 349,10 zł**. Należy wskazać, iż działania te wpisują się w polityki operacyjne Banku i stanowią dodatkowe działania minimalizujące/kompensujące dla PAP wdrożone w trakcie realizacji Kontraktu.

2.7. Liczba osób, która odniosła korzyści z realizacji Kontraktu

Dzięki realizacji *Kontraktu na roboty 3D.1 Program dla Sanu. Bierna ochrona przeciwpowodziowa w zlewni Sanu* ochroną przed powodzią zostało objętych ok. 1 600 mieszkańców zamieszkujących obszar ok. 3 000 ha. Zapewniono ochronę przed powodzią budynkom mieszkalnym i gospodarczym, sakralnym, handlowo - usługowym, ochrony zdrowia, oświatowo-kulturalno-sportowym, cmentarzom. Realizacja projektu przyczyniła się również do zabezpieczenia przed zalaniem wodami powodziowymi całej infrastruktury technicznej i komunalnej zlokalizowanej na tym obszarze tj.: sieci energetycznej, sieci telefonicznej, gazowej, wodociągowej, kanalizacyjnej.

Realizacja robót przebiegała bezkonfliktowo. Sytuacja taka była efektem prawidłowego wdrożenia działań wskazanych w „Planie Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń dla Kontraktu na roboty 3D.1 Program dla Sanu. Bierna ochrona przeciwpowodziowa w zlewni Sanu” (m. in. działania minimalizujące oddziaływania, działania informacyjne, działania organizacyjne), wdrożenia dodatkowych działań minimalizujących dla PAP oraz realizacji przez Wykonawcę robót zaleceń „Planu Zarządzania Środowiskiem dla Kontraktu na roboty 3D.1 Program dla Sanu. Bierna ochrona przeciwpowodziowa w zlewni Sanu” tj. działań łagodzących – minimalizujących negatywne oddziaływania, w tym również w stosunku do cennych zasobów przyrodniczych czy obiektów historycznych. W trakcie realizacji robót uwzględniono bowiem dodatkowe wnioski, które wnieśli mieszkańcy w zakresie ułatwienia dostępu do terenów rolnych zlokalizowanych wokół przebudowywanego wału (szerzej zagadnienie to opisano w pkt 2.6 oraz w pkt. 5).

Należy podkreślić, iż wśród PAP bezpośrednio dotkniętych realizacją Kontraktu na roboty 3D.1 beneficjentami tego Projektu jest 100% osób bowiem każda z nich ma na obszarze zabezpieczonym przed powodzią dzięki przebudowanemu w ramach przedmiotowego Kontraktu wałowi, jeżeli nie bezpośrednio miejsce zamieszkania to przynajmniej nieruchomość o charakterze rolnym, a cały ten teren jest obecnie chroniony przed powodzią.

Reasumując realizacja Kontraktu 3D.1 wpłynęła bezpośrednio na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa lokalnej społeczności, zabezpieczenie siedlisk, nieruchomości/dobytku przed powodzią.

3. ZASADY WDRAŻANIA PPNiP PRZESTRZEGANE W TRAKCIE REALIZACJI KONTRAKTU

W trakcie realizacji robót przestrzegane były zasady wynikające z polskiego prawodawstwa, polityki Banku Światowego OP 4.12 i PPNiP. Dotyczyło to, tak nabywania nieruchomości niezbędnych do realizacji Kontraktu, jak i sposobu prowadzenia robót, który minimalizował negatywne oddziaływania na osoby dotknięte realizacją projektu. Zasadą przewodnią działań było uzyskanie efektu poprawy lub co najmniej przywrócenia warunków życia PAP i zapewnienie długotrwałego zrównoważonego korzystania z zasobów środowiska na tym obszarze.

Zasady, które były stosowane w procesie pozyskiwania nieruchomości i przesiedleń są zgodne z założeniami zapisanymi w dokumencie programowym POPDOW o charakterze ogólnym tzw. Ramowym Planie Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń (LARPF) dostępnym na stronie internetowej pod adresem:

<https://odrapcu.pl/projekt-opdow/popdow-dokumenty/>

Szczegółowo podejmowane działania opisano w poniższych rozdziałach niniejszego Raportu.

3.1. Zminimalizowanie powierzchni podlegających zajęciu

Jedną z kluczowych zasad jaką zastosowano w trakcie prac projektowych była zasada minimalizowania powierzchni zajęć stałych, jak i zajęć czasowych. Rozwiązania takie zastosowano, tak w przypadku osób fizycznych oraz prawnych, jak i podmiotów publicznych (tj. Skarbu Państwa i Gmin) np.:

- przebudowę wału zaprojektowano poprzez rozbudowę korpusu wału od strony międzywała, aby ograniczyć zajęcia stałe po stronie odpowietrznej, odcinkami z gęstą zabudową mieszkaniową;
- pas eksploatacyjny zaprojektowano i wykonano od strony skarpy odwodnej, aby uniknąć większej ingerencji w zawale z uwagi na zabudowę mieszkaniową, infrastrukturę drogową oraz instalacje wodno-kanalizacyjne czy też prowadzone uprawy rolne lub sadownicze;
- uszczelnienie wału zaprojektowano i wykonano za pomocą przesłony przeciwfiltracyjnej w technologii wgłębnego mieszania gruntu, wykonywanej u podnóża skarpy odwodnej wału, co ograniczyło oddziaływania na tereny zawala w trakcie prowadzenia robót.

Należy również wskazać, iż na fakt ograniczenia powierzchni zajęć, a tym samym oddziaływań na PAP miała wpływ faktyczna sytuacja tzn. rozbudowa dotyczyła istniejącego już od lat obwałowania (inwestycja liniowa polegająca na rozbudowie wału i infrastruktury towarzyszącej), co wiązało się z zajęciem niewielkich powierzchni nieruchomości bezpośrednio przylegających do tego obiektu. Dodatkowo realizacja tego Kontraktu pozwoliła na uregulowanie stanów prawnych wielu niewielkich nieruchomości o charakterze drogowym (droga serwisowa wzdłuż stopy wału od strony odpowietrznej), gdzie działki te pozostawały własnością osób fizycznych, ale nie generowały żadnego przychodu, a wręcz obciążały budżet domowy gospodarstw rocznym podatkiem od tych

nieruchomości. W ramach Kontraktu 3D.1 uregulowano te kwestie a PAP wypłacono stosowne odszkodowania, co podniosło znacząco pozytywne postrzeżenie Kontraktu przez lokalną społeczność.

3.2. Zminimalizowanie oddziaływań na etapie prowadzenia robót budowlanych

Przed rozpoczęciem robót Inwestor tj. PGW WP RZGW w Rzeszowie przeprowadził akcję informacyjną o planowanej realizacji Kontraktu oraz uruchomieniu punktu informacyjnego dla osób objętych oddziaływaniem Projektu, gdzie mogły one wnosić swoje wnioski i uwagi do prowadzonych robót budowlanych i planowanych zajęć. Przygotowana i rozpowszechniona wśród osób objętych oddziaływaniem projektu, broszura informacyjna z informacją o możliwości zgłaszania skarg (zgodnie z zapisami PPNiP) wraz z podaniem danych do kontaktu (Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu).

W związku z realizacją Kontraktu konieczne było dokonanie czasowego zajęcia nieruchomości na potrzeby jej realizacji (zajęcia pod zaplecze budowy oraz magazynowanie mas ziemnych i innych materiałów budowlanych). Wykonawca zminimalizował zakres zajęć czasowych, a ich lokalizacja została wybrana tak, aby była ona dogodna dla lokalnej społeczności (zminimalizowano uciążliwości związane z dowozem materiałów i przewozem sprzętu). Wykonawca negocjując warunki zajęcia czasowego nieruchomości kierował się zasadami określonymi w PPNiP (proces ten odbywał się na zasadzie dobrowolności). Wykonawca oprócz wypłat pieniężnych był uprawniony do oferowania również innych form pomocy PAP np. wyrównanie działki. Odszkodowania za zajęcie nieruchomości zostały przez Wykonawcę wypłacone właścicielom przed ich czasowym zajęciem. Po realizacji robót nieruchomości zajęte czasowo zostały zrehabilitowane i w stanie nie pogorszonym zwrócone ich właścicielom. Cały ten proces był monitorowany przez Inżyniera i Inwestora.

3.3. Zminimalizowanie oddziaływań poprzez informowanie stron o ich uprawnieniach

W ramach akcji informacyjnej opisanej w punkcie 3.2 powyżej, osoby dotknięte skutkami realizacji Projektu (PAP) zostały poinformowane również o możliwości wystąpienia z wnioskiem o wykup pozostałej części nieruchomości (czyli tzw. resztówki), jeżeli po podziale nieruchomości i zajęciu jej części pod inwestycję pozostała część nie będzie się nadawała do dalszego wykorzystania na dotychczasowe cele (zgodnie z art. 23, ust. 2 specustawy przeciwpowodziowej). Pełne brzmienie tego przepisu to:

(...) Art. 23

2 W przypadku nieruchomości, o których mowa w art. 9 pkt 5 lit. a, jeżeli przejęta jest część nieruchomości, a pozostała część nie nadaje się do prawidłowego wykorzystania na dotychczasowe cele, inwestor jest obowiązany do nabycia, na wniosek właściciela albo użytkownika wieczystego nieruchomości, w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego tej części nieruchomości. (...)

Na dzień sporządzenia Raportu Końcowego z wdrażania PPNiP nie wpłynęły żadne wnioski o wykup resztówek. Nie wyklucza to jednak wpływu wniosku o wykup resztówki w przyszłości, bowiem termin na złożenie takiego wniosku nie upłynął.

W przypadku złożenia wniosku będzie on podlegał analizie przez specjalnie powołaną do tego celu Komisję utworzoną w JWP. PAP, który złoży wniosek będzie na bieżąco informowany o kolejnych krokach i działaniach, które są podejmowane w jego sprawie.

3.4. Zminimalizowanie oddziaływań poprzez działania organizacyjne

Zminimalizowanie oddziaływania w trakcie realizacji Kontraktu następowało również poprzez działania organizacyjne wdrożone na etapie wykonywania robót budowlano - montażowych. Działania, które prowadzono:

- Wydanie nieruchomości nastąpiło po okresie zbiorów upraw.
- Wywłaszczone osoby były uprawnione do nieodpłatnego użytkowania gruntu w dotychczasowy sposób do czasu uzyskania odszkodowania.
- Osoby dotknięte skutkami realizacji Projektu (PAP) zostały powiadomione przez Inwestora o fizycznym rozpoczęciu robót z takim wyprzedzeniem, które pozwoliło na zakończenie gospodarowania na nieruchomości.
- Wszelkie koszty związane z prowadzeniem działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływania zostały wliczone w koszty Projektu OPDOW.
- W czasie wykonywania robót budowlanych były zachowywane wymagane odległości od przewodów linii napowietrznych.
- W rejonie istniejącego uzbrojenia podziemnego wszystkie roboty były wykonywane ręcznie, żeby zapobiec jego uszkodzeniu.
- Roboty były wykonywane wyłącznie w godzinach dziennych (7.00 – 16.00).
- Przesłona przeciwiłtracyjna została wykonana w technologii wgłębnego mieszania gruntu czyli metody bezwibracyjnej.
- Na czas prowadzenia robót zapewniony został nadzór właścicieli sieci infrastruktury.
- Właściciele nieruchomości, które były zajęte czasowo na potrzeby realizacji Zadania otrzymali odszkodowanie za czasowe zajęcie nieruchomości (za właściwe działania w tym zakresie odpowiadał Wykonawca, który własnym staraniem uzyskał teren pod zajęcie czasowe negocjując możliwość zajęcia czasowego na zasadzie dobrowolnej zgody właściciela). Po zakończeniu robót nieruchomości zostały przywrócone do stanu poprzedniego i zwrócone w dobrym stanie.
- Wykonawca dbał o stan dróg dojazdowych, z których korzystał. Zabezpieczał teren budowy i zaplecza z placami składowymi przed nadmiernym pyleniem.

3.5. Zminimalizowanie oddziaływań poprzez działania formalno-prawne

Za przejęte z mocy prawa nieruchomości byli właściciele/współwłaściciele otrzymali odszkodowania, których wysokość została ustalona na podstawie operatów szacunkowych sporządzonych przez niezależnego rzeczoznawcę majątkowego (zgodnie z OP 4.12).

Każda osoba niezadowolona z wysokości zaproponowanego jej przez Inwestora odszkodowania była uprawniona do uzyskania dostępu do bezpłatnego i łatwego do zastosowania mechanizmu odwoławczego. Po upływie terminu 2 miesięcy od dnia, w którym decyzja PNRI stała się ostateczna i nie doszło do uzgodnienia wysokości odszkodowania pomiędzy byłym właścicielem/użytkownikiem wieczystym nieruchomości a Inwestorem, ustalenia wysokości odszkodowania dokonywał Wojewoda Podkarpacki w drodze decyzji. Od decyzji tej służyło PAP prawo bezpłatnego odwołania do organu wyższego szczebla tj. właściwego Ministra.

W przypadku Kontraktu 3D.1, żadna z PAP nie odwołała się od decyzji Wojewody do organu wyższego szczebla jakim jest Minister właściwy do spraw budownictwa.

4. KONSULTACJE SPOŁECZNE

Przez cały okres przygotowania do realizacji i realizacji Kontraktu, począwszy od momentu wystąpienia o decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach prowadzony był proces informowania społeczeństwa o Projekcie.

Lokalna społeczność była informowana o planowanym Kontrakcie na etapie prowadzonych procedur administracyjnych związanych z wydaniem:

- decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (w okresie 28.07.2015 – 02.01.2017)
- decyzji pozwolenia wodnoprawnego (w okresie 04.04.2017 – 24.07.2017)
- decyzji o pozwoleniu na realizację Inwestycji (w okresie 24.03.2018 – 22.11.2018)

w drodze obwieszczeń, zamieszczanych na stronach internetowych organów prowadzących postępowania (Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego i Wojewoda Podkarpacki) oraz w sposób zwyczajowo przyjęty, na dostępnych publicznie tablicach ogłoszeń w miejscach, w których Kontrakt był realizowany.

Spółeczność lokalna była informowana tak o złożeniu przez JWP stosownych wniosków, jak i o wydaniu poszczególnych, wskazanych powyżej decyzji. Zapewniło to możliwość wypowiedzenia się stronom w zakresie wszelkich kwestii dotyczących planowanego Kontraktu.

Po wydaniu decyzji strony zostały również poinformowane przez wydające je organy o możliwościach wniesienia odwołania od tych decyzji. Żadne odwołania nie zostały złożone.

Ponadto PAP posiadające nieruchomości na obszarze realizacji Kontraktu zostały powiadomione listownie (listem poleconym ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru) o prowadzeniu procedury związanej z przejęciem nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa.

O planach realizacji Zadania PAP zostali poinformowani na spotkaniu zorganizowanym przez Podkarpacki Zarząd Melioracji i Gospodarki Wodnej, które odbyło się w dniu 16 marca 2016 r. w Domu Kultury we Wrzawach.

W dniu 17 kwietnia 2018 r. o w Remizie Strażackiej we Wrzawach odbyło się kolejne spotkanie otwarte dla wszystkich zainteresowanych, na którym przedstawione zostały informacje o Zadaniu oraz wstępne informacje nt. opracowywanego Projektu Planu Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń. Przedstawiono podstawy prawne i procedurę nabycia nieruchomości, zasady ustalania i wypłaty odszkodowań za nabycie praw do nieruchomości przez Skarb Państwa zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i polityką Banku Światowego. Zgromadzeni zostali także poinformowani o przewidzianej przepisami prawa procedurze odwoławczej od decyzji określających wysokość odszkodowania jak również o procedurze składania skarg i wniosków. W sposób szczególny zwrócono zgromadzonym uwagę na konieczność uregulowania stanów prawnych nieruchomości oraz aktualizacji danych adresowych we wszystkich rejestrach. Uczestnicy spotkania mieli możliwość zapoznania się z mapami, na których oznaczone były działki, które zostaną przejęte na rzecz Skarbu Państwa na potrzeby realizacji Zadania. Część zgromadzonych zapoznała się z przedmiotową mapą.

Podczas spotkania udostępniono uczestnikom broszurę zawierającą informacje o celu Zadania, zakresie przewidzianych robót oraz terenie niezbędnym do realizacji Zadania. Broszura zawierała również opis procedury nabycia nieruchomości przez Skarb Państwa i zasady ustalania i wypłaty odszkodowań za nabycie praw do nieruchomości zgodną z obowiązującymi przepisami prawa i polityką Banku Światowego. Broszura zawierała również informacje o zasadach ustalania i wypłaty odszkodowań, zasadach i miejscu składania skarg i wniosków. Broszura ta dodatkowo została rozpowszechniona przez sołtysa wsi Wrzawy wśród mieszkańców.

Dodatkowo konsultacje społeczne zostały przeprowadzone w związku z opracowaniem PPNiP. Celem tych konsultacji było umożliwienie zapoznania się osobom fizycznym, instytucjom i wszystkim zainteresowanym z treścią tego dokumentu oraz zapewnienie możliwości wniesienia ewentualnych uwag, zapytań i wniosków do jego treści. Zgodnie z polityką operacyjną Banku Światowego OP 4.12, upublicznienie Projektu dokumentu PPNiP rozpoczęło się 14 grudnia 2018 r., w momencie gdy ukazało się obwieszczenie w Gazecie Codziennej NOWINY (dzienniku o zasięgu lokalnym). Obwieszczenie o konsultacjach społecznych było również wywieszane na tablicach ogłoszeń w PGW WP RZGW w Rzeszowie, Nadzorze Wodnym w Tarnobrzegu, Urzędzie Gminy w Gorzycach, Urzędzie Gminy w Zaleszanych oraz miejscach prowadzenia robót budowlanych.

W obwieszczeniu zaproszono osoby fizyczne, władze i zainteresowane instytucje do wglądu w Projekt dokumentu PPNiP dla Kontraktu na roboty 3D.1. W opublikowanym obwieszczeniu zawarto także informację o zaplanowanym spotkaniu otwartym dla wszystkich zainteresowanych, które odbędzie się w ramach prowadzonych konsultacji społecznych projektu PPNiP (wraz z podaniem daty, godziny, miejsca i celu spotkania).

Projekt PPNiP (wersja elektroniczna w języku polskim i angielskim) był upubliczniony od 14 grudnia 2018 r. do 2 stycznia 2019 r. (tj. przez okres 11 dni roboczych) na stronach internetowych:

- PGW WP RZGW w Rzeszowie pod adresem – www.wodypolskie.bip.gov.pl,
- Urzędu Gminy w Zaleszanych pod adresem – www.zaleszany.pl,
- Urzędu Gminy w Gorzycach pod adresem – www.gminagorzyce.pl,
- Biura Koordynacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły pod adresem – www.odrapcu.pl.

Wersja papierowa dokumentu dostępna była do wglądu dla wszystkich zainteresowanych w okresie od 14 grudnia 2018 r. do 2 stycznia 2019 r. w siedzibie:

- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, ul. Hanasiewicza 17 B, 35-109 Rzeszów, w dniach roboczych od godziny 7:00 do 15:00,
- Nadzoru Wodnego w Tarnobrzegu, ul. Sienkiewicza 86, 39-400 Tarnobrzeg, w dniach roboczych od godziny 7:00 do 15:00.

Dodatkowo rozesłano przedmiotową informację (imiennie zaproszenia) do instytucji publicznych zainteresowanych realizacją Projektu:

- Przedstawiciela Wojewody Podkarpackiego (Dyrektora Wydziału Środowiska i Rolnictwa),
- Przedstawiciela Marszałka Województwa Podkarpackiego (Dyrektora Departamentu Rolnictwa, Geodezji i Gospodarki Mieniem),
- Starosty Powiatu Tarnobrzskiego,
- Wójta Gminy Gorzyce,
- Wójta Gminy Zaleszany,
- Sołtysa Wsi Wrzawy.

W okresie umożliwiającym zadawanie pytań do upublicznionego projektu Planu Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń do PGW WP RZGW w Rzeszowie nie wpłynęły żadne pytania lub wnioski. Odnotowano jednak zainteresowanie tym dokumentem. Obserwowano pobrania plików ze wskazanych w obwieszczeniu stron internetowych. Nie zadano pytań, ani poprzez pocztę e-mail czy też nie złożono ich osobiście w Biurze/Biurach PGW WP RZGW w Rzeszowie.

Po zakończeniu trwającego 11 dni roboczych upublicznienia projektu PPNiP, dnia 3 stycznia 2019 r. o godz. 16.00 w Gminnym Ośrodku Kultury we Wrzawach, Wrzawy 486, odbyło się otwarte dla społeczeństwa spotkanie w sprawie konsultacji społecznych dotyczących **Projektu Planu Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń dla Kontraktu na roboty 3D.1** realizowanego w ramach *Projektu ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry i Wisły*.

W spotkaniu wzięło udział 21 osób zainteresowanych realizacją Projektu, wśród uczestników byli przedstawiciele władz lokalnych, jak również przedstawiciele jednostek bezpośrednio zaangażowanych w realizację POPDOW: Jednostki Realizującej Projekt z PGW WP RZGW w Rzeszowie oraz Nadzoru Wodnego w Tarnobrzegu, Biura Koordynacji Projektu z Krakowa oraz Zespołu Inżyniera Konsultanta (AECOM Polska Sp. z o.o.).

Na spotkaniu (otwartym dla każdego zainteresowanego realizacją Projektu), podczas publicznej dyskusji każdy uczestnik mógł składać ustne i pisemne komentarze/uwagi dotyczące projektu PPNiP do protokołu/raportu. W trakcie spotkania nie zadano dodatkowych pytań ani uwag, na które odpowiedź wymagałaby czasu. Trzy pytania zadane w trakcie spotkania dotyczyły kwestii opisanych szczegółowo w dokumencie PPNiP, zostały one omówione i wyjaśnione w trakcie spotkania i nie wymagały uzupełnienia Projektu PPNiP.

Ze spotkania sporządzono raport, który został przesłany do Banku Światowego. Dokument końcowy PPNiP po uzyskaniu klauzuli „No objection” BŚ został udostępniony zainteresowanym stronom tj. zawieszony na stronach internetowych JWP oraz BKPOPDOW i pozostał tam do czasu zakończenia realizacji Kontraktu.

Przez cały okres realizacji Kontraktu działał punkt informacyjny o Projekcie (szczegóły wskazano z pkt. 5). W zależności od zgłaszanych potrzeb organizowane były spotkania z przedstawicielami lokalnej społeczności np. w sprawie zgłoszonego wniosku nr 3 o zmianę rozwiązań komunikacyjnych. Żadna ze zgłoszonych spraw nie pozostawała bez reakcji ze strony Inwestora i Konsultanta.

5. MECHANIZM ZGŁASZANIA SKARG I WNIOSKÓW

Mechanizm zgłaszania skarg i wniosków dotyczących wszystkich spraw związanych z realizacją Kontraktu 3D.1 został wdrożony na początku całego procesu i obowiązywał przez cały czas realizacji, funkcjonowania oraz zamknięcia przedmiotowego Kontraktu.

Każdy zainteresowany był uprawniony do złożenia skargi lub wniosku w jednym z trzech miejsc:

1. Bezpośrednio w głównym biurze Projektu, które pełniło funkcję punktu konsultacyjnego tj.:

AECOM Polska Sp. z o. o.

ul. Warszawska 18

35-205 Rzeszów

Tel.: +48 17 8521207

Osoba odpowiedzialna: Adrianna Siemionek-Ryszkowska (Konsultant, AECOM Polska Sp. z o.o.)

2. Bezpośrednio z siedzibie Inwestora tj.:

PGW WP Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

ul. Hanasiewicza 17B

35-103 Rzeszów

Tel.: +48 17 8537441

Osoba odpowiedzialna: Dominika Żurawska (JRP w PGW WP RZGW z Rzeszowie)

3. Dodatkowo skargi i wnioski mogły być wnoszone:

- 1) za pośrednictwem poczty na adresy, jak wyżej, lub;

- 2) poprzez Internet:
e-mail: ik_rzeszow@aecom.com,
e-mail: rzeszow@wody.gov.pl

4. Uruchomiona została telefoniczna linia informacyjna - skargi można było składać pod numerem telefonu:
tel. +48 17 8537441 (p. Dominika Żurawska, JRP w PGW WP RZGW z Rzeszowie)
+48 17 8521207 (p. Adrianna Siemionek-Ryszkowska, Konsultant, AECOM Polska Sp. z o.o.)
fax: +48 17 853 64 21

W trakcie realizacji Kontraktu 3D.1 wpłynęło kilka wniosków dotyczących realizowanego Kontraktu, wszystkie wnioski rozpatrzono, a do PAP skierowano odpowiedzi zgodnie z przyjętym mechanizmem zgłaszania wniosków. W trakcie realizacji Kontraktu nie wpłynęła żadna skarga.

Poniżej opisano sprawy, z którymi PAP zgłaszali się do Inwestora lub Inżyniera Kontraktu.

Wykaz wniosków

1. Wniosek mieszkańców o odtworzenie zjazdów do pól. Grupa mieszkańców wystąpiła do Inwestora z wnioskiem o odpowiednie ukształtowanie terenu umożliwiające zjazd maszyn rolniczych w prawo i w lewo z poziomu drogi eksploatacyjnej na poziom pasa zieleni od strony zawala w km: 0+010, 0+425, 1+050, 1+650, 2+225 z konstrukcją nawierzchni o szerokości 4,0 m.
Wniosek rozpatrzono pozytywnie i zgodnie z wnioskiem mieszkańców wykonano takie zjazdy.
2. Wniosek Gminy Gorzyce w imieniu mieszkańców Gminy w sprawie umocnienia płytami ażurowymi wraz z oporem z krawężnika zjazdów z drogi eksploatacyjnej położonej na koronie wału do przyległych posesji w km 4+095, 4+150, 4+176, 4+310.
Wniosek rozpatrzono pozytywnie i zgodnie z wnioskiem wykonano takie umocnienie 4 zjazdów.
3. Wniosek mieszkańców wsi Wrzawy, przysiółek Zadole w sprawie wykonania rampy komunikacyjnej w sąsiedztwie gospodarstw 44 i 45. Po analizie sprawy wniosku nie uwzględniono bowiem przejazd wałowy nr 6 zaprojektowano i wykonano w odległości zaledwie 130 m od wnioskowanego przejazdu, a każdy przejazd zakłóca swobodny przepływ wód powodziowych i ze względów technicznych nie buduje się poszczególnych zjazdów aż w tak nieznacznym oddaleniu. Zorganizowane zostało spotkanie z wnioskodawcami i władzami Gminy, na którym przedstawiono informacje techniczne jw. i uzasadnienie odmowy. Sprawa została zakończona, ponieważ po wyjaśnieniach lokalna społeczność zaakceptowała zaprojektowane rozwiązanie i nie zgłaszano dalszych zastrzeżeń w tym zakresie oraz nie wpłynęła żadna uwaga w tej sprawie.

6. PODSUMOWANIE

Głównym, wymiernym efektem realizacji Kontraktu na roboty 3D.1 „Program dla Sanu. Bierna ochrona przeciwpowodziowa w zlewni Sanu”, polegającym na rozbudowie lewego wału rzeki San na dł. 4,45

km, jest zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej obszarom o powierzchni około 3 000 ha zamieszkałym przez ok. 1 600 osób. Wyeliminowało to konieczność ponoszenia ogromnych nakładów finansowych na usuwanie szkód powodziowych. Zgodnie z ustaleniami Wojewody Podkarpackiego w trakcie powodzi w 2010 roku straty powstałe na tym terenie wyniosły w przybliżeniu ponad 26 mln zł. Mając na uwadze zachodzące obecnie zmiany klimatycznie, należy spodziewać się, że częstotliwość i intensywność zjawisk powodziowych będzie narastać. Jednorazowa inwestycja w realizację przedmiotowego przedsięwzięcia pozwoliła więc uniknąć konieczności zabezpieczania w najbliższych latach olbrzymich nakładów finansowych na usuwanie strat.

Oprócz aspektu ekonomicznego równie ważny jest niemierzalny aspekt społeczny realizacji przedmiotowej inwestycji polegający na zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa lokalnej społeczności mieszkającej na obszarze, który był objęty przedmiotową inwestycją, a także oczekiwań społeczno-gospodarczych miejscowej ludności. W wyniku powodzi każdorazowo ulegają drastycznemu pogorszeniu warunki higieniczno – sanitarne na zalanym obszarze. W przypadku wystąpienia bardzo wysokich stanów wód i zagrożenia uszkodzenia wałów konieczna jest ewakuacja ludności i zwierząt gospodarczych na tereny bezpieczne. Działki położone na terenach narażonych na zalanie są mniej atrakcyjne, co decyduje o ich niskiej wartości na rynku nieruchomości. Sytuacja taka stanowi również poważną barierę i niedogodne warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i potencjalnych inwestorów, co przekłada się bezpośrednio na ograniczenie rozwoju działalności gospodarczej. Wszystkie te obawy społeczne i bariery rozwoju po realizacji Kontraktu na roboty 3D.1 zostały wyeliminowane. Wskazać również należy pozytywne oddziaływania społeczne, czyli zyski dla lokalnej społeczności, które wiążą się wprost z celami inwestycji. Do zysków długoterminowych należą:

- ograniczenie/wyeliminowanie zagrożenia powodzią;
- ochrona terenu oraz mienia prywatnego i publicznego, w tym nieruchomości i ziemi uprawnej;
- komfort psychiczny lokalnej społeczności w trakcie długotrwałych nawalnych opadów lub w okresie wiosennych roztopów (dotychczas każdy alert wzbudzał strach przed zagrożeniem mienia i życia – teren ten podlegał w przeszłości zalewowi wód powodziowych);
- skutek uporządkowania krajobrazu zyskał nowe walory – pojawiły się nowe tereny rekreacyjne (możliwość spaceru lub jazdy rowerem po koronie wału lub drodze serwisowej od strony odpowietrznej).

W zakresie bezpośredniego oddziaływania Projektu wskazać należy, iż:

- Przejęciu na rzecz Skarbu Państwa podlegało 252 nieruchomości, z czego 228 nieruchomości należały do osób prywatnych (319 właścicieli gruntów), a pozostałe 24 było w zasobie gminnym, powiatowym i wojewódzkim;
- Zajęciu stałemu podlega również 78 nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa.

Kontrakt na roboty 3D.1 nie spowodował żadnych przesiedleń fizycznych ani ekonomicznych. Na terenie realizacji Kontraktu 3D.1 nie zidentyfikowano grup wrażliwych, a samo oddziaływanie Kontraktu nie wpłynęło negatywnie na przedsiębiorców czy prowadzenie działalności rolniczej. Oddziaływania w zakresie m.in. utraty źródeł dochodów, miejsc pracy, dostępności do infrastruktury, utraty możliwości prowadzenia działalności rolniczej, utraty możliwości korzystania z walorów przyrodniczych/dostępu do parków, rezerwatów, dostępu do instytucji edukacyjnych, placówek kultury itp. nie wystąpiły.

- Odszkodowania wypłacono wszystkim właścicielom gruntów, którzy wykazali się prawem do nieruchomości przejętych na rzecz Skarbu Państwa;
- W przypadku braku uprawnionych osób (właściciel zmarł, a spadkobiercy nie przeprowadzili jeszcze postępowania spadkowego) odszkodowanie zostało wypłacone do depozytu sądowego.

Szczegółowe informacje dotyczące wypłat odszkodowań zamieszczono w rozdziale 2.2 oraz w załączniku nr 2 do niniejszego raportu.

- Do Inwestora nie wpłynęły żadne wnioski o wykup resztówek.

Szczegółowe informacje dotyczące kwestii resztówek opisano w rozdziale 3.3.

- W całym okresie realizacji Kontraktu na roboty 3D.1 funkcjonowały 3 punkty informacyjne, w których można było składać skargi i wnioski dotyczące realizacji Kontraktu.

Szczegółowe informacje opisano w rozdziale 5.

- W trakcie realizacji Kontraktu na roboty 3D.1 nie otrzymano żadnej skargi. PAP składali natomiast wnioski o uwzględnienie dodatkowych ułatwień komunikacyjnych, każdy wniosek został rozpatrzony zgodnie z mechanizmem rozpatrywania skarg i wniosków ustanowionym w PPNiP i wszędzie, gdzie było to możliwe wniosek taki uwzględniono.

Szczegółowe informacje dotyczące złożonych wniosków i sposobu ich załatwienia opisano w rozdziale 5.

- W trakcie przygotowania Kontraktu do realizacji (uzyskiwania poszczególnych decyzji), jak również po sporządzeniu Projektu PPNiP przeprowadzone zostały konsultacje społeczne – proces ten przeprowadzony został zgodnie ze standardami Banku Światowego, jak również polskiego ustawodawstwa.

Szczegółowe informacje dotyczące konsultacji społecznych opisano w rozdziale 4.

W trakcie realizacji robót przestrzegane były zasady wynikające z polskiego prawodawstwa, polityki Banku Światowego OP 4.12 i PPNiP. Dotyczyło to, tak nabywania nieruchomości niezbędnych do realizacji Kontraktu, jak i sposobu prowadzenia robót, który minimalizował negatywne oddziaływania na osoby dotknięte realizacją projektu. Zasadą przewodnią działań było uzyskanie efektu poprawy lub co najmniej przywrócenia warunków życia PAP i zapewnienie długotrwałego zrównoważonego korzystania z zasobów środowiska na tym obszarze.

Cel ten udało się osiągnąć i w przypadku Kontraktu na roboty 3D.1 nie ma już elementów/spraw, które nie zostały zakończone.

Po realizacji Kontraktu na roboty 3D.1 został przywrócony lub polepszony standard życia PAP, bowiem wypłacono odpowiednie odszkodowania, a wszyscy w obszarze, w którym przebudowano wały zostali zabezpieczeni przed powodzią, która mogłaby zagrozić nie tylko ich majątkowi, ale również życiu.

Zrealizowany został również kluczowy cel Planu Pozyskania Nieruchomości i Przesiedleń, nieruchomości niezbędne do realizacji Kontraktu nabyte zostały zgodnie z polskim prawodawstwem i polityką Banku Światowego OP 4.12, w tym Ramowym dokumentem dotyczącym Nabywania Nieruchomości i Przesiedleń w sposób, który zminimalizował negatywne oddziaływania na osoby dotknięte realizacją projektu, który nie spowodował fizycznego czy też ekonomicznego przesiedlenia gospodarstw domowych. W trakcie realizacji Robót nie wystąpiły znaczące oddziaływania na PAP. Dzięki wdrożeniu działań wskazanych z PPNiP poprawiły się warunki życia PAP i zapewnione zostało długotrwałe zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska na tym obszarze.

7. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 – Lokalizacja Zadania.

Załącznik nr 2 - Tabela zestawienie nieruchomości oraz informacji o wypłaconych odszkodowaniach.

Załącznik nr 3 – Broszura informacyjna dla PAP.